

UOT 640.4

G. V. Vəliyeva
Bakı Dövlət Universiteti
gunelka24@mail.ru

TURİZM-REKREASIYA ZONALARININ YARADILMASININ NƏZƏRİ-METODİKİ ƏSASLARI VƏ QUSAR RAYONUNDA TURİZMİN TƏŞKİLİ İMKANLARI

Açar sözlər: turizm-rekreasiya zonası, ekoturizm, aqroturizm, Qusar, Şahdağ
Turizm-rekreasiya zonaları insanların istirahəti, müalicəsi və sağlamlığını təmin etməklə yanaşı, müvafiq turizm infrastrukturuna malik olmalıdır. Bu zona regionun sosial-iqtisadi inkişafına dəstək verməli, yerli əhalinin iş yerləri ilə təminatında yardımçı olmalıdır. Bu baxımdan, təqdim olunan məqalədə turizm-rekreasiya zonalarının yaradılmasının nəzəri-metodoloji əsasları barədə məlumat verilmiş, mədəni resurslardan istifadənin xüsusiyyətləri və ətraf mühitin qorunması kimi məsələlər öz əksini tapmışdır. Bununla yanaşı, Qusar turizm-rekreasiya zonasının potensial imkanları, onlardan istifadə yolları: açıq hava turizmi, turist çıxışlarının işlənməsi, dağ-idman, aqroturizm istiqamətlərinin müəyyən edilməsi, aktiv turizm və digər turizm növləri barədə məlumat verilmişdir.

Г.В.Велиева

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ ТУРИСТКО-РЕКРЕАЦИОННОЙ ЗОНЫ И ВОЗМОЖНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ ТУРИЗМА В ГУСАРСКОМ РАЙОНЕ

Ключевые слова: туристско-рекреационная зона, экотуризм, агротуризм, Гусар, Шахдаг

Туристско-рекреационные зоны наряду с тем что, обеспечивают отдых, лечение и здоровье населения, также должны обладать соответствующей инфраструктурой. Такие зоны способствуют социально-экономическому развитию региона и обеспечивают местное население рабочими местами. С этой точки зрения в представленной статье даются сведения о теоретико-методологических основах туристско-рекреационных зон, а также нашло свое отражение свои особенности использования культурных ресурсов и охрана окружающей среды. Наряду с этим, были представлены сведения о потенциальных возможностях Гусарской туристско-рекреационной зоны и путей их использования, туризме на открытом воздухе, об использовании туристских троп, горно-спортивный туризме, об определении направления агротуризма, активном туризме и других видах туризма.

G.V.Valiyeva

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF CREATION OF TOURISM-RECREATION ZONES AND ORGANIZATIONAL OPPORTUNITIES OF TOURISM IN GUSAR DISTRICT

Keywords: *tourism-recreation zone, ecotourism, agrotourism, Gusar, Shahdag*

Tourism-recreation zones should possess appropriate tourism infrastructure, as well as provide recreation, treatment and health of people. This zone should support the socio-economic development of the region and help provide jobs for the local population. In this way, the article provides information on the theoretical and methodological basis for the creation of tourism and recreation zones, the specifics of the use of cultural resources and issues such as environmental protection. In addition, information was provided on the potential of the Gusar tourism and recreation zone, ways to use them: outdoor tourism, development of tourist routes, mountain sports, agro-tourism, active tourism and other types of tourism.

Giriş

Turizm-rekreasiya zonalarının potensialının qiymətləndirilməsində əsas üstünlük təbii-rekreasiya resurslarından istifadəyə yönəldilir. Belə ki, müasir dövrimizdə turizm hərəkatının müxtəlif istiqamətdə genişlənməsinə baxmayaraq, təbii turizm resursları öz əhəmiyyətin qoruyub saxlamışdır. Bununla yanaşı, mənzərənin estetik əhəmiyyətinin qiymətləndirən göstəricilər ümumi formada ərazinin landşaft strukturunun bütövlükdə xarakterini öyrənir. N.S.Mironenko və İ.T.Tverdoxlebov hesab edirlər ki, landşaftların estetikliyi və rekreasiya zonalarında turizmin inkişafı üçün baza hesab edilə bilər [8]. Çünki bir qayda olaraq, landşaftın komponentləri və onların ətraf mühitlə vəhdəti turizm zonalarının yaradılmasında əhəmiyyətli rola malikdir.

Təhlil

Turizm-rekreasiya zonalarının yaradılmasında landşaftların ekzotikliyin qiymətləndirmə parametrləri empirik xarakter daşıyır və kifayət qədər müddət tələb olunur [7]. Landşaft ekzotikliyi əksər tədqiqatçılar tərəfindən aparıldıqda onların fikiri üst-üstə düşür, lakin onların nəticələri müxtəlif olur. Bunlara aşağıdakıları aid etmək olar:

1. Fərdi mənzərə əmələgətirmə əhəmiyyətindən əlavə, təbii faktorlar xarici mənzərə müxtəlifliyini-mənzərənin üfiqi və şaquli strukturunun xüsusiyyətlərini formalaşdırır. Relyefin üfüqi və şaquli bölgüsü təbii komplekslərin müxtəlifliyini, mənzərənin ekzotikliyinə, ondan istifadə imkanlarını müəyyən edir. Həm şaquli, həm də üfüqi bölgü ərazinin təzadlığını xarakterizə edir, mənzərənin bütövlükdə dinamikliyini yaradır [1]. Qeyd olunan xüsusiyyətlər ərazinin attraktivliyini artırır ki, bu da landşaftlardan turizm

baxımından daha səmərəli istifadəyə imkan verir. Dağ yamaclarının müxtəlifliyi və landşaftlar baxımından təzadlar yaratması onun turizm baxımından ərazinin cəbediciliyini artırır.

2. Bitki örtüyünün müxtəlifliyi, meşələrdə ağacların cavan olması, endemikliyi turizm baxımından cəbediciliyini artırır. Bu baxımdan meşə örtüyünün estetik qiyməti yarusların bölünməsi, ağacların sıxlığı, həmçinin ətraf mühitin sağlamlığı ilə müəyyən edilir. Müxtəlif qiymətləndirmələrin nəticələrinə görə daha cəbedici yetişkən meşələr hesab edilir. Meşələrdə ağacların sıxlığı hər hektara 0,6-0,8 ha ağaclardan ibarət olması əhəmiyyətli sayılır. İstisna hal kimi unikal formasıyalar və yaxud tərkibində ekzotiklik elementləri olan meşəlik sahələr turizm baxımından əhəmiyyətlidir [6].

3. Ekzotik landşaftı ilə seçilən ərazilərdə su obyektləri olması və onların şəffaflığı cəbediciliyi artırmış olur [9]. Çaylar, göllər və digər su obyektlərinin qiymətləndirilməsində ətrafında üstünlük təşkil edən landşaftlar, onların ekzotikliyi nəzərə alınır. Sututarlar rekreasiya fəaliyyəti üçün əlverişli şərait yaradır ki, bu turizm təsərrüfatının formalaşmasında əhəmiyyətli roludur. Məsələn, çayların güşəsi, suyunun sürəti, yataqlarında şlalələrin, aşırımların, kanyonların və s. olması onların turizm baxımından əhəmiyyətin artırmış olur. Su obyektlərinin landşaft digər komponentləri ilə (xüsusilə, relyef) vəhdətinin xüsusiyyətlərini xarakterizə edən göstəricilərin əhəmiyyəti əksər rekreasiya tədqiqatçıları tərəfindən cəbedici turizm obyekti kimi qeyd olunur.

Turizm-rekreasiya zonaları formalaşmasında qeyd olunan təbii resurs amilləri əsas olaraq qəbul edilir. Ölkəmizdə yaradılması nəzərdə tutulan turizm-rekreasiya zonalarında təbii və antropogen amillərdən birgə istifadə olunması əsas olaraq götürülmüşdür. Bu baxımdan, biz turizm-rekreasiya zonalarının formalaşmasında nəzərə alınan kriteriyaları aşağıdakı kimi qruplaşdırma bilirik:

– Təbii-coğrafi şəraitinin turizm baxımından cəbediciliyi. Burada nəzərə alınan əsas göstərici landşaftların ekzotikliyi və növ müxtəlifliyinin turizm baxımından cəbedici olmasıdır.

– Təbii-coğrafi şəraitinin mənimsənilmə imkanlarının nəzərə alınması. Relyefin müxtəlifliyinə görə ərazinin turizm baxımından mənimsənilməsinin müasir vəziyyəti, relyefin meyilliyi, istifadənin perspektivləri müəyyən edilir.

– Ekoloji vəziyyətin və antropogen təsirlərin nəzərə alınması. Ətraf mühitin sağlamlığı, təsərrüfat subyektlərinin ətraf mühitə vurduğu təsirlər, müxtəlif turizm növlərinin inkişafının təbiətə ziyan vurmada istifadə olunması əsas olaraq qəbul edilir.

– Antropogen turizm ehiyatları ilə təminat səviyyəsi. Milli irs, sənətkarlıq, adət-ənənələrin turizm baxımından istifadə imkanları və yerli əhalinin bu sahəyə marağının artırılmasından ibarətdir.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, turizm-rekreasiya zonalarının formalaşdırılması hesabına investisiyaların və sahibkarlıq subyektlərinin

regiona cəlb olunması, alternativ iqtisadi dəyərin yaradılmasına təkan verməkdən ibarətdir.

2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasında Xızı-Xaçmaz, Quba, Qusar turizm rekreasiya zonalarının yaradılması haqqında Nazirlər Kabineti qərar vermişdir [1]. Qərara əsasən Qusar turizm-rekreasiya zonası Qusar rayonun dağlıq və dağətəyi kəndlərin əhatə etmişdir. Qusar turizm-rekreasiya zonasında Çiləgirdən Laza kəndinə qədər olan ərazilərdəki meşə zonasında və yol kənarında işə müəssisələri və müvəqəti yerləşmə yerləri turistlərə təqdim olunur. Bu istiqamətdə kiçik sahibkarlıq subyektlərinə və yerli fiziki şəxslərə icarə verilən ərazilər əsasən Çiləgir, Xuray, Yuxarı Ləgər, Laza kəndlərinin ətrafında daha çoxdur [3]. Meşəlik ərazilərdə xüsusi piknik yerləri də ayrılıb ki, bu da rayona gələn turistlərin istirahətinin təşkilində əhəmiyyətli rola malikdir. Onu da qeyd edək ki, burada fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri də gələn qonaqlar piknik yerləri təklif edirlər. İstirahət məqsədilə seçilən ərazilərin isə əsasən dağətəyi sahələri əhatə etməsi və meşəlik zonalarda yerləşmə sıxlığının artmasına səbəb olmuşdur. Buna görə də belə ərazilərin seçilərkən onun ekoloji şəraitinin nəzərə alınması vacibdir.

Turizm-rekreasiya zonaların təhlükəsizliyin təmin olunması və ətraf mühitin qorunması istirahət təyinatlı ərazilərin istifadəsində əsas götürülür [2]. Qusar turizm-rekreasiya zonasında dağ xizək turizminin inkişafı gələn turistlərin sayının artmasında özünü göstərmiş olur. Regiona gələn turistlərin dinamikasında Şahdağ qış-yay turizm destinasiya mərkəzi üstünlük təşkil edir ki, bu da ümumi turist axınlarının 60% təşkil edir.

Qusar rayonuna gələn turistlərin əsas hissəsi Şahdağ turizm kompleksinin xidmətlərindən istifadə etməsi onların asudə vaxtının təşkilində açıq hava fəaliyyətlərinin təqdim olunmasını aktuallaşdır. Turizm-rekreasiya zonasında yeni turist marşrutlarının və çıxışlarının işlənilməsi vacibdir.

Cədvəl 1. Şahdağ turizm kompleksinə gələn turistlərin dinamikası

İl	Gələn turistlərin sayı, min nəfər	Otələrdə gecələyənlərin sayı, min nəfər	Qısa müddətli əyləncə məkanlarından istifadə edənlərin sayı, min nəfər	1-3 gün qalanla, nəfər	3 gündən çox qalanlar, nəfər	Əvvəlki illərlə müqayisədə artım, %-lə
2012	16,2	3,2	13,0	2219	981	---
2013	24,5	5,3	19,2	4235	1065	51,1
2014	36,3	7,7	28,6	5157	2543	48,1
2015	31,2	8,6	22,6	5810	2790	-14,04
2016	27,8	7,3	20,5	4346	2954	-10,8
2017	38,1	8,4	29,7	5234	3166	37,05
2018	42,3	8,6	33,7	5678	2922	11,02

Cədvəldən göründüyü kimi Şahdağ turist kompleksi istifadəyə verildikdən sonra gələn turistlərin sayında yüksək artım müşahidə olunmuşdur. Bu artımın əsas hissəsi qısa müddətli istirahətə gələnlər hesabına baş versədə, gecələməlin sayının artmasında qeyd etmək olar. 2012-ci illə müqayisədə turizm kompleksinə gələnlərin sayının üç dəfədən çox olması burada müxtəlif istirahət tədbirlərinin görülməsi ilə bağlı olmuşdur. Bununla yanaşı, Şahdağ istirahət kompleksində olan otellərin xidmətlərindən turistlərin az istifadə etməsi qiymətlərinin baha olması ilə bağlıdır. Həmçinin gecələmə qiymətlərinin yüksək olması otellərdə qalan turistlərin əsas hissəsinin 1-3 gecələmədən istifadə edir.

Qusar turizm rekreasiya zonasında istirahət məqsədilə istifadə etməyin aşağıdakı istiqamətləri vardır:

– Müəyyən olunmuş istiqamətlər üzrə (Qusar şəhəri və onun yaxınlığındakı ərəzilər, Xuray-Ləzə, Düz Tahir-Sudur, Həzrə-Ukur) ərəzilərin seçilməsi. Ərazilər seçilərkən ekzotik landşaftın olması, bir necə təbii komponentdən birgə istifadə olunması imkanları ilə müəyyənləşir. Qusar turizm-rekreasiya zonasında qeyd olunan imkanlardan birgə istifadə olunması mümkünlüyü istirahət təyinatlı turizm destinasiyalarının yaradılmasına imkan vermiş olur. Belə turizm destinasiyaları bir çox turizm növlərinin birgə istifadə olunmasına şərait yaratmaqla yanaşı, ekoloji, kənd yaşıl turizmi, safari və s. növlərinin inkişafına təkan vermiş olardı.

– Turizm növlərinin qarşılıqlı əlaqədə inkişafının təmin olunması. Qusar turizm-rekreasiya zonasının turizm potensialından birgə istifadə olunmasına imkan vermiş olur. Belə ki, Qusar turizm-rekreasiya zonasında açıq hava turizminin müxtəlif növlərinin istirahət və sağlamlıq turizmi ilə əlaqələndirilməsi mümkündür. Avropa ölkələrində təbiətlə bağlı olan turizm destinasiyalarının birgə istifadə olunması qarşılıqlı əlaqədə olan turizm növlərinin inkişafına təkan verir.

Qeyd olunan faktorlar Qusar turizm-rekreasiya zonasında xarici mənzərə müxtəlifliyini, yəni mənzərənin şaquli strukturunun xüsusiyyətlərini formalaşdırır. Relyefin şaquli zonalarının sərhədlərinin müxtəlifliyi, ekoloji mühitin dəyişməsi turizmin müxtəlif növləri üçün əlverişli imkanlar yaradır. Buna görə tədqiqat ərazisində bir necə turizm xidmətinin birgə əlaqələndirilməsi onun perspektiv inkişafın təmin etmiş olur.

– Qusar turizm rekreasiya zonasının resurslarından turizm məqsədilə səmərəli istifadənin təmin olunması. Belə ki, turizm-rekreasiya zonasında kurort müəssisələrinin funksiyalarına daxil olan komponentlər onun fəaliyyət istiqamətlərindən asılıdır. Turizm-rekreasiya zonasında turizm xidmətləri əsasən iki istiqamətdə fəaliyyət göstərir ki, bunlarda birincisi kurort-sağlamlıq, digəri isə təbii-rekreasiya təyinatından ibarətdir. Qusar turizm rekreasiya zonasında kurort istirahət təyinatlı turizm obyektlərin Şahdağ Milli Parkının

ərazisindəki resort otellərdən, Çiləgir və Yuxarı Ləgər, Xuray kəndlərində olan istirahət obyektlərindən ibarətdir.

İkinci istiqamət olaraq təbiət və rekreasiya təyinatlı ərazilərin müəyyənləşdirilməsi, turist çıxışlarının və ekotururların təşkili də vacib amillərdən sayılır. Hazırda qeyd olunan istiqamətdə Xuray, Laza, Yuxarı Ləgər, Caqaq kəndlərinin ətrafında piknik üçün ərazilər ayrılrsa da, ekotururların təşkili üçün çıxışların işlənməsi və turistlər üçün əlverişli şəraitin yaradılması daha çox effekt vermiş olardı. Bununla yanaşı, Şahdağ Milli Parkının təqdim etdiyi turist çıxışları üzrə təbiət turlarının təşkilidə aktivləşdirilə bilər. Belə təbiət turları Laza-Yarıdağ, Qonaqkənddən-Qızılcaya istiqaməti və Kuzun-Şahdağ istiqamətində olan marşrutlar Qusar turizm-rekreasiya zonasından keçir ki, bu da gələn turistlərə təqdim olunan bilər.

– Qusar turizm turizm-rekreasiya zonasında turizm klasterlərinin hazırlanması üçün yerli icmaların cəlb olunması. Turizm-rekreasiya zonasında aqro və icma turizminin dəstəklənməsi yerli əhalinin turizmdən əlavə gəlir götürməsinə imkan verərdi. Belə ki, turizm-rekreasiya zonasında meyvəçilik, kartofçuluq, heyvandarlıq, arıçılıq əhalinin əsas məşğuliyyət sahəsidir. Fermerlərin imkanlarından yararlanmaqla aqroturizmin inkişaf etdirmək mümkündür. Bununla yanaşı, icmaların cəlb olunması ilə turizm-rekreasiya zonasında kənd yaşıl, ekoturizm təşkili olunması vacibdir [5].

Ümumiyyətlə, Qusar rayonunda turizmin təşkili imkanlarını dəyərləndirdikdə aşağıdakı amillər mütləq nəzərə alınmalıdır.

– Müxtəlif kütləvi tədbirlərin keçirilməsi. Belə kütləvi tədbirlər kənd təsərrüfatı məhsullarının tədarükü, arıçılıq məhsulları və region üçün səciyyəvi olan musiqi festivallarının keçirilməsinə qeyd etmək olar. Qusar rayonunda “ailə təsərrüfatları” ilə bağlı festivalının Novruz bayramı müddətində keçirilməsi onun kütləviliyinin artırılmasına imkan verərdi.

– Milli mətbəxt nümunələrinin təqdim olunması. Bölgədə ət və un məhsullarından hazırlanan xüsusi yeməklər vardır ki, bunlarda bölgəyə gələn turistlərə təqdim olunmasında əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Regionda ayrıca “qoştronomik” turlarının təşkili effekt verməyə də, bölgədə keçiriləcək kütləvi tədbirlərdə və turlarda yerli kulinariya nümunələrinin, ekoloji cəhətdən təmiz qida məhsullarının təqdim olunması turistləri cəlb edən amillərdəndir.

– Ekoloji baxımdan orqanik məhsulların təqdim olunması və qurman turizminin inkişafı. Qusar rayonunda 20-dən çox kənd yaşayış məntəqəsi vardır ki, onlarda gələn qonaqlara orqanik məhsulların satışı və onlardan hazırlanan yeməkləri təqdim etmək imkanına malikdir. Bunlarda gələn turistlərin yerli mətbəxt nümunələri ilə tanış olmasına, həmçinin icmaların turizm təsərrüfatından yararlanmasına şərait yaradır.

– Aktiv turizmin imkanlarının təqdim olunması. Avropa Birliyi

ölkələrinin turizmində aktiv turlardan olan atla gəzinti, piyada gəzintilər (Almaniyanın Bavariya əyalətində 30 km-dən çox piyada yürüş üçün çıxışlar vardır), düşərgə turizmi (İtaliya-Toskana əyaləti, İspaniya-Kataloniya bölgəsi), velosiped yollarında yürüşlərin təşkili, ekstrim turizmi və s. təklif olunur. Qusar rayonunda aktiv turizm növləri Xuray, Ləgər, Əniq, Kuzun, Laza kəndlərində təşkili mümkündür.

– Milli irs nümunələri və ənənəvi sənətkarlıq mərkəzlərinin olduğu kiçik tarixi şəhərlərə turların təşkili. Avstriya, Fransa, İsveçrə, Almaniya, İtaliya, İspaniya və Yunanıstanda belə tarixi şəhərlər turlar təklif olunur. Avropa İttifaqı mədəni turizmin inkişafı çərçivəsində tarixi kiçik şəhər və kənd yaşayış məntəqələrinin daxili olduğu marşrutları turistlərə təqdim etmişdir. Qusar rayonunda milli irs nümunələri və qədim yaşayış yerlərinə, inanc mərkəzlərinə turların təşkili mümkündür ki, bu da turist çıxışlarının təşkilində nəzərə alınmalıdır.

– Açıq hava turizm növlərinin təşkili. Qusar turizm rekresiya zonasında açıq hava turizm növlərinin inkişafı üçün əlverişli imkanların qeyd etmək olar. Rayonda Yuxarı Tahirçal, Quxur, Sudur istiqamətində dağ-idman turizm növlərindən olan dağa dırmanma, düşərgə, piyada turizm, ziplain və kanatların təşkili turistlərin istirahətinin təşkilinə əlverişli imkanlar yaradır. Quxur və Sudur istiqamətində dağa dırmanma yerləri mövcuddur. Burdakı sıldırım qayalıqların hündürlüyü 1000 m-ə çatır ki, bu da onun cətinlik dərəcəsin artırmış olur. Qeyd olunan ərazidə yamacların meyilliyinin yüksək olması, Tahirçal çayı ətrafında dərin kanyonların mövcudluğu qeyd olunan turizm növünün inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır.

– Düşərgələrin təşkili. Xüsulə Quxur, Sudur, Həzrə, Ukur, Mucuq, Yuxarı Tahirçal, Düztahir kəndlərinin ətrafındakı meşəlik, meşə-çöl və dağ çəmənlikləri əraziləri yararlıdır. Burdakı relyef şəraitində ilin müxtəlif mövsümlərində düşərgələrinin təşkilinə imkan verir. Digər tərəfdən buradan Şahdağ, Qızılqaya, Yarıdağ, İlham Əliyev zirvəsinə qalxmaq üçün çıxışlar keçdiyinə görə alpinistlər və digər turistlər üçün düşərgə yeri təşkil oluna bilər.

– Piyada turizminin inkişafı üçün bir neçə istiqamətdə turist çıxışları mövcuddur. Belə ki, Sudur-Yarıdağ, Sudur-Şahdağ, Laza-Bazardüzü, Laza-Əniq-Şahdağ, Sudur-İlham Əliyev, Laza-Heydər Əliyev zirvələri üzrə turist çıxışlarının mövcudluğu piyada turların təşkilinə imkan vermiş olur. Digər tərəfdən qeyd olunan çıxışlar istiqamətində bir çox təbiət abidələrinin olması, ekzotik landşaft və ətraf sahələrinin yüksək ərazilərdən müşahidəsi üçün xüsusi yerlərin mövcudluğu piyada turları daha da cəlbedici edir.

– Alternativ turizm Qusar rayonunda Tahirçal, Kənarçay dərələrində raftinq üçün əlverişli şərait vardır. Çayların orta axarlarında sürətinin yüksək olması, bir çox manelərdən keçməsi də raftinq üçün əlverişlidir.

Nəticə

Qusar rayonunda turizm məhsullarının yaradılması və satışının təşkilində kiçik sahibkarlıq subyektlərinin, səyahət agentliklərinin əməkdaşlığı ilə həyata keçirilə bilər. Turist şirkətləri tərəfindən qısa, orta və uzunmüddətli turların təklif olunması. Səyahət agentlikləri tərəfindən bölgənin ekoloji və kənd turizm imkanlarının özündə birləşdirən qısa, orta və uzunmüddətli turizm məhsullarının yaradılması və marketinqinin təşkili daha çox effekt vermiş olardı. Bu məqsədlə, Bakı-Qusar-Çiləgir istiqaməti əsas götürülməklə Laza, Urva, Kuzun və digər kəndlər və onların ətrafındakı meşəlik ərazilərə müxtəlif məqsədli turların təşkili mümkündür. Təşkil olunan turlar və turist çıxışlarında gecələmə yeri kimi kənd evlərinin və düşərgə yerlərinin seçilməsi eksterim həvəskarların daha çox cəlb etmiş olur.

Uzunmüddətli turların planlaşdırılmasında əhalinin kütləvi məzuniyyət dövrünü, xüsusilə yay turizm mövsümü üçün tur paketlərin hazırlanması və satışının təşkili turistlərin cəlb olunmasında əhəmiyyətlidir. Belə turpaketlərdə kənd və ekoloji turizm məhsulları ilə birlikdə, istirahət, ekstremal, düşərgə turlarının əlaqələndirilməsi məqsədəuyğun olardı.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında Xızı-Xaçmaz, Quba, Qusar turizm rekreasiya zonalarının yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı, № 286 Bakı şəhəri, 1 avqust 2016-cı il. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyi toplusu. XI cild, Bakı: Avrasiya press, 2017. 16 s.
2. Azərbaycan Respublikası Strateji Yol Xəritəsi ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyi toplusu. XI cild, Bakı: “Avrasiya press”, 2017. 100 s.
3. Quba, Qusar turizm-rekreasiya zonası haqqında hesabat. Bakı: Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, 2016, 54 s.
4. *Dərgahov V., Səfərov R., Kərimov R.* Turizmin resurs potensialının qiymətləndirilməsinin nəzəri-metodoloji əsasları və onun Milli Parklarda tətbiqi imkanları // “Turizm və qonaqpərvərlik” jurnalı, Bakı: 2015, s. 27-36
5. *Soltanova H.B.* Azərbaycan Respublikasında turizm və onun inkişafı. Bakı: AzTU, 2015, 475 s.
6. *Кусков А.С., Голубева В.Л., Одинцова Т.Н.* Рекреационная география. Москва: Флинта, 2005, 496 с.
7. *Колотова Е.В.* Рекреационное ресурсоведение. Москва: Форум: 1998, 326 с.
8. *Мироненко Н.С., Твердохлебов И.Т.* Рекреационная география. Москва: МГУ, 1981, 365 с.
9. *Николаенко Д.В.* Рекреационная география. Москва: ВЛАДОС, 2001, 267 с.

Redaksiyaya daxil olub 29.04.2020